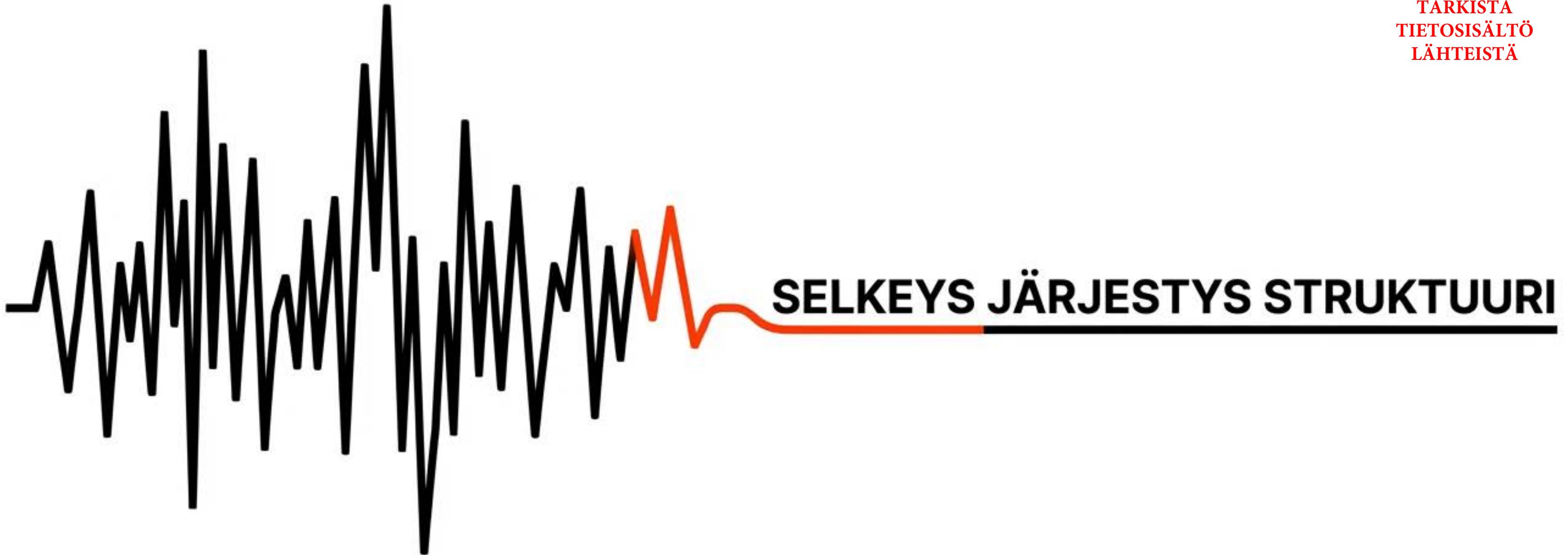


Puheen illusion rakentaminen

Työkaluja käännejälle ja kirjoittajalle: Strategiat, pronominit ja variaatio



TARKISTA
TIETOSÄLTÖ
LÄHTEISTÄ



Realismi on mahdotonta, illusio on välittämättömyys

Aito litterointi

tota niinku öö sillee et se
meni sit sinne ja niinku
emmä tiiä tavallaan

Kirjallinen dialogi

Se meni sinne. En mä
tiedä.

Kaunokirjallinen puhe ei ole kielellisen todellisuuden kopio, vaan tyylitelty rakennelma.[\[1, 3\]](#)

Aito, litteroitu puhe sisältää toistoa, keskeytyksiä ja virheitä, jotka tekevät tekstistä raskaslukuista.[\[2, 7\]](#)

Tavoite: Luoda vaikutelma elävästä äänestä ja läsnäolosta säilyttäen tekstin luettavuus.[\[3, 4\]](#)

Äänimaiseman viritys: Fonologiset valinnat

Illuusio alkaa sanan tasolta. Pienet poikkeamat kirjakielestä aktivoivat lukijan 'puhemoodin'.[10, 11]

| | | |
|--------------------------|-------------------|--|
| Loppuheitto | anteeks, huomen | Vokaalin tai konsonantin katoaminen sanan lopusta.[13] |
| Diftongien muutos | korkea → korkee | Vokaaliyhtymien mukautuminen puhuttuun asuun.[14] |
| d-kato | tehdä → tehä | Rento yleispuhekielen merkki, ei leimaa liian vahasti.[14, 15] |
| Supistuminen | kakskyt, oikeesti | Lukusanat ja yleiset ilmaisut.[13] |

Varoitus: Liiallinen foneettinen imitointi vanhentaa tekstiä ja heikentää luettavuutta.[2, 7]

Verbit määrittävät rytmin ja rekisterin

Verbimorfologia on keskeinen keino säädellä tekstin muodollisuuden astetta.[8, 18]

Passiivi 1. persoonassa

Me mennään →

← Me menemme

Lähes pakollinen valinta luontevassa dialogissa; kirjakielinen muoto tuntuu epäluonnolliselta.[8, 19, 21]

Kirjakieli = Etäisyys / Ironia

Puhekieli = Läheisyys / Realismi [21]

Yksiköllistyminen

Ne tulee →

← He tulevat

Kongruenssin poistaminen luo puheenomaista virtaavuutta.[8, 18]

Pronominit ovat hahmon koordinaatisto

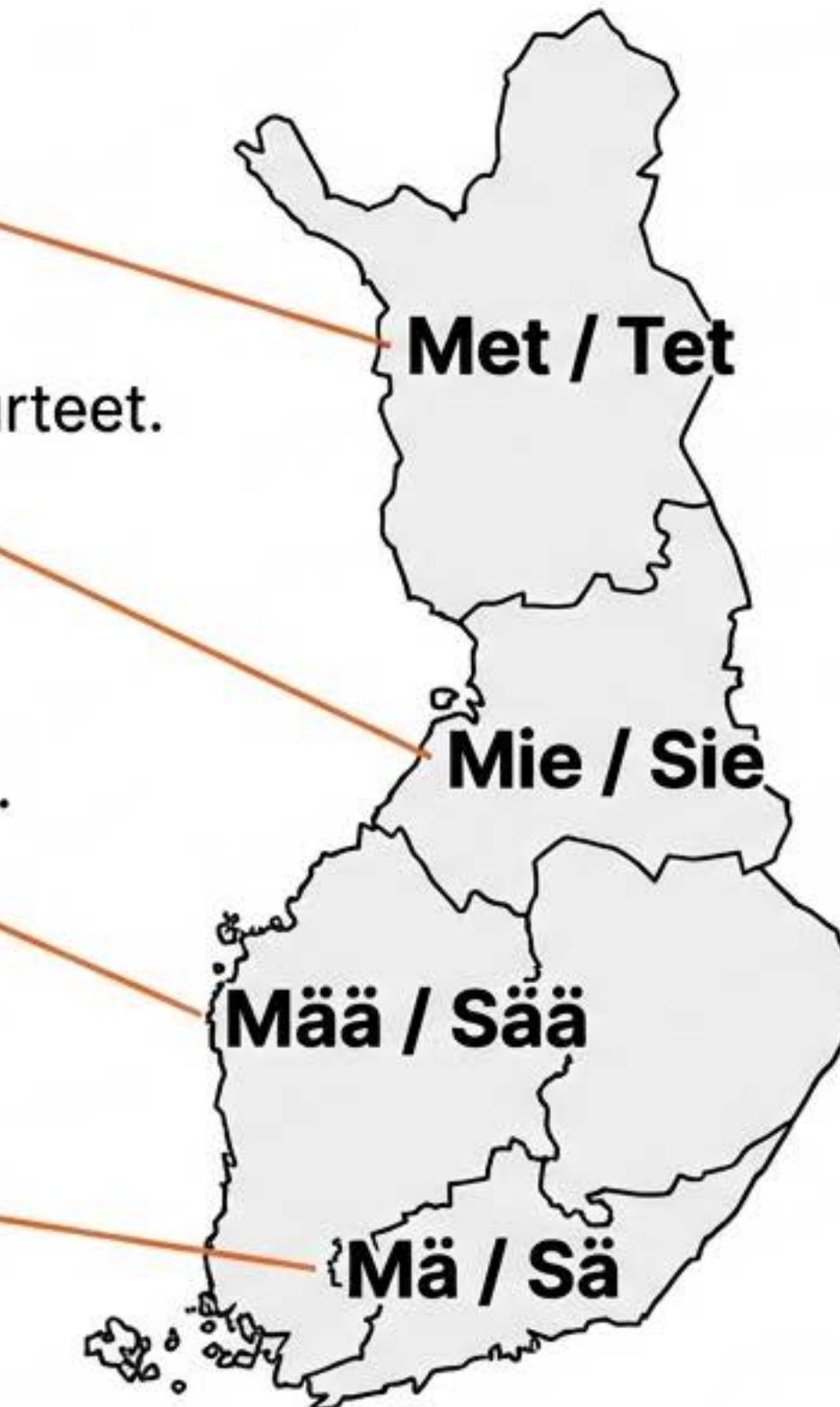
Valinta sitoo
hahmon historiaan
ja sosiaaliseen
luokkaan.[3, 22]

Lappi / Meänkieli.
Vahva pohjoinen
vivahde.[22]

Karjala ja peräpohjalais murteet.
Pehmeä, puhelias,
perinteinen,
perinteinen.[3, 15, 23]

Länsi- ja hämäläismurteet.
Jörö, säästeliäs,
perinteinen.[3, 15, 22]

Urbaani / Etelä.
Leimaton nykynormi.
Epämuodollinen.[7, 13]



"Hän" on kirjallisuutta, **"Se"** on ihmisen

HÄN | **SE**

Etäinen. Juhlallinen. Ironinen.^[7]
Kerronnan instrumentti.

Lihaa ja verta. Lähainen. Neutraali.^[7, 8]
Dialogin normi.

Kirjakieli vaatii 'hän'-pronominia, mutta puhekieli suosii 'se'-muotoa ihmisestä puhuttaessa.^[8, 26]

Kerronnallinen jännite: Kertoja käyttää 'hän', hahmo käyttää 'se'.^[7]

Lauseen arkkitehtuuri: Hierarkiaasta lineaarisuuteen

Puhe on additiivista, kirjoitus on hierarkkista.[6, 17]

Minä tulen huomenna, koska minulla on aikaa.



Ellipsi ja Rinnasteisuus

Milloin tulet?
(Context)



Huomenna.
(Ellpsi: Subject removed [10, 17])



Mul on aikaa sit.
(Rinnasteisuus/
Particles [6, 17])

- **1. Ellpsi:**
Itselestään selvyyksien
poisjättö.
- **2. Rinnasteisuus:**
Ketjuttaminen (ja,
sit, mut).
- **3. Pro-muodot:**
Toisto rytmin luojana.

Vuorovaikutuksen liima: Partikkelit

Diskurssipartikkelit eivät tuo informaatiota, mutta ne ohjaavat vuorovaikutusta ja rytmää.[9, 28]

NIINKU

Lievensyys, sanan haku tai uuden asian kytkeminen.[9, 28]

TOTA

Suunnitteluaika, puheenvuoron pitäminen.[28]

NII

Kuuntelun ja ymmärryksen osoitus.[28]

Strategia: Maustamisen periaate. Muutama tarkasti sijoitettu partikkeli luo autenttisuuden; liiallinen käyttö tekee tekstillä raskasta.[2, 3]

Strateginen valinta: Mä vai Minä?

Mä-tyylin puolesta (Realismi)

- **Immersio:** "Minä" särkee illuusion moderneissa konteksteissa.[12, 13]
- **Psykologia:** Viestii rentoudesta ja urbaanista identiteetistä.[3, 7]
- **Nopeus:** Mahdollistaa dynaamisen rytmin.[17]

Mä-tyyliä vastaan (Luettavuus)

- **Kognitiivinen kuorma:** Lukija kompastuu poikkeaviin asuihin.[2, 7]
- **Vanheminen:** Slangi muuttuu nopeasti – teksti voi vanhentua.[7, 18]
- **Tyylirikko:** Ristiriita korkeatyylisen kerronnan kanssa.[7]

Kääntäjän dilemma: Kulttuurinen siirtymä

AlkukieLEN puhekielisyyksiä (esim. I'm, don't) ei voi käänTää suoraan.[10]

Lähdekieli
(English)

Dialect /
Slang

Käännöspuhekieli

Konstruoitu
illusio [1, 4]

Kohdekieli
(Suomi)

Sä / Sie / Te
[7, 10]

Riski: Käännöksissä on usein taipumus standardointiin ja latistamiseen selkeyden vuoksi.[7, 10]

Hybridistrategia: Kestävä kompromissi

Kieli sijoittuu puhtaan puhekielen ja tiukan kirjakielen väliin.[3, 31]



Antaa vihjeen puheesta ilman raskasta dekoodaamista.
Kestää aikaa paremmin kuin slangi.[2, 7, 31]

Illuusion tasot: Yhteenvetomatriisi

| Taso | Esimerkki | Vaikutelma |
|------------------------|-------------------------------|--|
| Kirjakielinen | Minä, hän, olemme | Juhlallinen, etäinen, klassinen |
| Maltillinen (Hybridti) | Mä, se, me mennään | Neutraali, nykyikäinen, helppolukuinen |
| Urbaani | Oikeesti, meen, mä | Katu-uskottava, nuorekas |
| Murre | Mie, mää, alueelliset äänteet | Paikallinen, nostalginen, koominen |

Tyylin on palveltava tarinaa, ei kielioppia.[3, 32]

Lähteet 1/2

1. Puheen illusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - Tiedekirja
2. Puhekieli tv-tekstityksessä Esimerkkinä Kettu ja Elämä on Iaiffii - Trepo
3. Puheen illusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - Kiiltomato.net
4. Miten suomalaisessa
4. Miten suomalaisessa kaunokirjallisuudessa puhutaan? - Kielikello
5. Kielentutkijat kirjallisen puheen äärellä - Journal.fi
6. Ääniä ilmassa, merkkejä paperilla - Kielikello
7. Puhekielisyksien käänäminen kaunokirjallisuudessa - Trepo
8. Suomen kieli ulkomaalaisille/Spoken and Written Language Differences - Wikibooks
9. Eräiden suomen dialogi- ja sävypartikkeliien käänämisestä viroksi - DSpace
10. PUHEEN ILLUSIO ROMAANISSA THE PICTURE OF DORIAN GRAY... - Trepo
11. KIRJOITETTUA PUHETTA - Puheenomaisuus ja dialogit... - Puheenomaisuus ja dialogit... - Helda
12. Puhekieltä harjoittelun - Dialogi - Diakonia-ammattikorkeakoulu
13. Puhekieli ja aloittelijat. : r/Finland - Reddit
14. finnish on saturdays - Puhekieli - Google Sites
15. Suomen murteet - Kotus
16. Lukupäiväkirjan käyttö suomi toisena kielenä... - Helda

Lähteet 2/2

17. Puhekielen luontesta - Kielikello
18. Puhekieli sanomalehtitekstissä – kahden ikäryhmän käsityksiä - Trepo
19. Passiivi: me mennään, nyt lähdetään! - Kielitoimiston ohjepankki
20. Passiivi: aloitetaan tästä - Kielitoimiston ohjepankki
21. Kielellistä passiivisuutta: miksi me mennään? - Kielikello
22. Enemp tijät kum meillä käyt - Kielikello
23. Mie ja sie - Kotus
24. Suomen murteet - Peda.net
25. Matkemuksista määritelmiin Miten murteista puhutaan - Journal.fi
26. Pronominit: persoonapronominit minä, sinä, hän, me, te, he - Kielitoimiston ohjepankki
27. Ovatko puhuttu ja kirjoitettu kieli erkaantuneet toisistaan? - Kotus
28. Sanojen niin, näin ja noin monifunktioisuus - UTUPub
29. KAUNOKIRJALLINEN IDIOLEKTI JA SEN OSA ... - Trepo
30. Extending your Finnish speech reach - thisisFINLAND
31. Puheen illuusio suomenkielisessä kaunokirjallisuudessa - SKS verkkokauppa
32. FILIn opas kirjallisuuden käänitäjille - Doria.fi